

JONGEREN ZIJN NIET TE VERTROUWEN!

RE PO Hebben we je aandacht? Mooi! Dat is precies wat de makers van nepnieuws ook willen. Maar hoe zorg je ervoor dat je daar niet intrapt? Dat leer je het beste door het zelf te maken, vindt IJsbrand Terpstra. Namens DROG, een groep desinformatie-specialisten, gaf hij maandag een workshop nepnieuws maken in Den Haag. Door Charlotte Goldhoorn

Terpstra laat de game *Slecht Nieuws* zien, een spel van DROG waarbij je in de huid kruipt van een internettrol: een nep-account dat mensen wil beïnvloeden. 'Je leert hoe je op emoties inspeelt, groepen polariseert, mensen voor je karretje spant en bots jouw nepnieuws laat retweeten', legt hij uit. Even later toont hij een Wikipedia-pagina. 'Kijk, dit is mijn collega Ruurd. Hij is koning van Nederland, zoals je ziet. Of toch niet?' Workshopdeelnemer Zawadi (19) wijst op de adresbalk. Daar staat geen *Wikipedia.org*, maar *Wikipedia.pw*. 'Daaraan zie je dat het geen echte Wikipedia-pagina is.'

Videoboodschap

Rianne (23) is argwanend. 'Hoe zorg je ervoor dat je niet paranoïde wordt van al dat nepnieuws?' 'Vraag je af: wat staat er nog meer op een site?' adviseert Terpstra. 'Waar komt de foto vandaan? Hoe is het taalgebruik? Jullie zijn straks allemaal journalist voor *Het Laatste Geluid*. Ik daag jullie uit zo ver mogelijk te gaan. We hebben twee regels: geen dood en verderf en geen bestaande personen en merken. Als we dat wel zouden doen, wat zouden we dan vandaag over het schietincident in Utrecht aan nepnieuws kunnen delen?'

Zawadi: 'Wie de dader is.' Peter (17, niet zijn echte naam): 'De achterliggende reden.' Terpstra knikt. 'Je zou zelfs een videoboodschap namens de dader kunnen opnemen. Mensen zijn hongerig naar nieuws. Dan willen ze sneller iets geloven.'

Polariseren

'Ik raad jullie aan om in de biografie onder het artikel te zetten dat je journalist bent met jaren ervaring', zegt Terpstra. 'Of hoofdredacteur, dat doet het ook altijd goed.' Hij loopt rond om tips te geven. Tom (20): 'Volgende maand gaat in de UK een *porn block* in voor mensen onder de achttien. Dat willen we gaan herschrijven voor Nederland.' Terpstra knikt goedkeurend. 'Mooi, de polarisering op leeftijd zit er goed in. Probeer of je het extra juicy kunt maken. Bijvoorbeeld door er een celstraf aan te hangen.' Cem (21) en Rianne hebben bedacht dat de basisbeurs terugkomt. Terpstra tipt: 'Hoe meer je polariseert, hoe meer onrust je veroor-

zaakt.' Dus voeren Cem en Rianne de beurs alleen voor universitaire studenten in.

Manipuleren

De deelnemers plaatsen hun berichten op *hetlaatstegeluid.nl*. Daarna is het de bedoeling dat ze het met vrienden delen, zodat ze zoveel mogelijk clicks krijgen. Het bericht van Auke (22) en Vanessa (26) heeft al snel *NU.nl* gehaald. Of toch niet? Op hun scherm is de bekende nieuwssite te zien met hun nepbericht. Auke laat zien hoe hij dat heeft gedaan. Hij klikt met zijn rechtermuisknop op de titel en dan op 'Element inspecteren'. In de code past hij de titel aan. 'Dit zie je alleen op deze computer', stelt hij gerust. Maar met een foto hiervan kun je mensen flink misleiden. 'Een screenshot of een foto van een website zegt dus helemaal niets', benadrukt Terpstra. 'Ga altijd zelf naar de website om het te checken. En onthoud: één bron is geen bron.'

Ongemakkelijk gevoel

Twee uur later wordt de stand opgemaakt. Het bericht *Verbod op pornosites binnenkort ook in Nederland* van Tom en Wessel (23) is met 73 keer het meest bekeken. Niet veel, geeft Terpstra toe. 'Dit was een groep die zich al erg bewust was van zijn online identiteit. Zij gaan geen dingen delen die niet echt zijn, want dat geeft ze een ongemakkelijk gevoel. Maar dat is juist goed. We proberen mensen over hun ethische grenzen te laten gaan, zodat ze ervaren waar die liggen. Zodat als ze later iets tegenkomen waaraan ze twijfelen, ze terugdenken aan hoe het ging toen ze zelf nepnieuws maakten.'

De workshop werd gegeven door DROG, op uitnodiging van het ECP | Platform voor de InformatieSamenleving en Netwerk Mediawijsheid.

Wat is nepnieuws precies? Bekijk de video op Sevendays.nl/nepnieuws

CRIMINEL EN ZOEKEN ONLINE AANDACHT

Een selfie in het bos, eentje op een bruiloftsfeest en nog een met een prachtig uitzicht. Shahin Gheybe maakt ze graag. Niet heel bijzonder, totdat je weet dat hij eigenlijk in de gevangenis hoort te zitten. En Gheybe is niet de enige crimineel die online aandacht zoekt. Door Janine de Wit

Shahin Gheybe

Gheybe schoot in 2009 twee mannen neer tijdens een zakendeal en ging er met 175.000 euro vandoor. Hij werd veroordeeld tot dertien jaar cel. In 2011 deed hij alsof hij pijn had aan zijn knie en werd naar het ziekenhuis in Breda gebracht. Daar sprong hij uit het busje en verdween spoorloos. Tot hij opdook op Instagram: in zijn video's vertelt Gheybe dat hij onterecht gestraft zou zijn en dat hij zijn naam wil zuiveren, terwijl hij zijn daden eerder wel heeft bekend. De politie weet inmiddels dat hij in Iran verblijft, maar kan niks doen omdat Nederland geen uitleveringsverdrag met dat land heeft.

Saban B.

Saban B. werd in 2010 veroordeeld tot acht jaar cel voor het mishandelen, verkrachten en uitbuiten van meerdere vrouwen in Amsterdam. Tijdens een weekendverlof vluchtte hij naar Turkije. Ook met dat land heeft Nederland geen uitleveringsverdrag en dus kon B. daar in vrijheid verblijven. En daar genoot hij zichtbaar van. Hij liet zich graag fotograferen in luxe hotels en in zijn eigen nachtclub. Ook plaatste hij zelf foto's op Facebook. B. werd uiteindelijk toch vastgezet in Turkije, omdat Nederland een deal maakte met dat land. Dat zou ook kunnen met Iran, maar makkelijk gaat zo iets niet.

Jason L.

Jason L. (ook bekend als Djaga Djaga) is deze week in hoger beroep veroordeeld tot achttien jaar cel voor betrokkenheid bij een moord in 2016. De rapper zit al sinds eind 2017 vast, maar kwam in januari vanuit de cel met het nummer *Ride or Die*. Dat heeft inmiddels zes miljoen streams en een gouden status. 'Jullie gaan me niet kunnen helpen met mijn straf uit te zitten maar jullie kunnen me wel helpen om mij in de top 3 te laten komen', schreef L. op Instagram. Waarschijnlijk houdt een vriend zijn account bij, om te zorgen dat hij niet uit de *picture* raakt.

Imago aanmeten

Criminoloog Jeroen van den Broek deed onderzoek naar crimineel gedag op social media. 'Sommige mensen willen leuk of mooi gevonden worden op social media terwijl anderen zich juist met de straatcultuur willen associëren. Het is heel makkelijk om jezelf online een bepaald imago aan te meten.' Van den Broek ziet ook regelmatig dat criminelen iemand vragen om hun account bij te houden terwijl ze zelf vastzitten. 'Je ziet weleens dat rappers floppen omdat ze lang geen aandacht hadden.' Wat Gheybe doet gaat volgens hem veel verder. 'Hij voelt zich onschendbaar, houdt van de aandacht en is de politie aan het uitdagen. Hij weet dat hij gepakt kan worden, maar hij neemt dat risico voor lief omdat hij van de aandacht geniet. Ik denk dat hij zichzelf hiermee in de vingers snijdt. Door te zeggen dat de politiemensen hun werk fout hebben gedaan, raakt hij ze persoonlijk. En dan gaan ze juist harder lopen.'